

Sevje

103043

TRØNDESK HØYRERADIKALISME - I FRED OG KRIG

NASJONAL SAMLING I TRONDHEIM OG STRINDA

1933 - 1945

Mange sider mangler. Kom om FK listene

av

PER RYGG

*o/ Universitetsbibl. i Trondheim
Historisk Bøokeffekt
7055 Dragvoll*

*Kjpt. kopi
reg. inn
60kr (ca 200kr.)
BR*

Hovedoppgave i historie

Historisk institutt

Universitetet i Trondheim

Høsten 1983

Magne Skodvin skyldtes dette at dels ble det lagt vansker i veien for de som ønsket å melde seg ut, og dels fordi mange trolig i praksis forsøkte å løse seg fra partiet uten å ta de ulempene som fulgte med en formell utmelding.⁵⁹⁾ Reaksjonene mot to partitillitsmenn i Trondheim som meldte seg ut i løpet av 1944, tyder på at det har vært en slik sammenheng. Den ene, lagfører for Bispehaugen NS-lag, fikk beskjed fra fylkesfører Rogstad og byens NS-rådmann umiddelbart etter at han hadde meldt seg ut, om at han var avskjediget på dagen fra sin stilling i kommunen.⁶⁰⁾ Den andre, som en tid var partiets organisasjonsleder i Sør-Trøndelag, nektet å gjøre tjeneste i "Hirdens Bedriftsvern" etter at han hadde gått ut av partiet sommeren 1944.⁶¹⁾ Vedkommende fikk vite at dersom han fastholdt sin nektelse, ville han bli stilt for krigsrett og skutt. Denne beskjeden kom også fra Rogstad.⁶²⁾ Når utmeldinger kunne føre til så drastiske reaksjoner, må en kunne anta at mange ikke torde eller ville ta de konsekvenser som førte med dette. Flere vitneforklaringer peker på at det etter unn-takstilstanden i Trondheim i oktober 1942, ble nærmest umulig å melde seg ut av partiet.⁶³⁾ På slutten av krigen har det derfor trolig i første rekke vært personer som fylkesledelsen ikke ønsket å ha som medlemmer, altså de ekskluderte, som utgjorde hovedtyngden av utmeldingene.

E: Frontkjemperne.

NS hadde blant sine medlemmer en rekke personer som var innstilt på å gjøre en aktiv innsats for partiet. Denne gruppens engasjement og innsatsvilje ble i første rekke kanalisert gjennom Hirden og frontkjemperbevegelsen.

I vårt datamateriale har vi opplysninger om 110 personer fra Trondheim og 33 fra Strinda som ble dømt for frontkjemper-tjeneste. Av disse var 12 kvinner (11 fra Trondheim og 1 fra Strinda). Disse gjorde tjeneste som frontsøstre. I tillegg har vi funnet navnet på 40 falne frontkjemper fra Trondheim

og 2 fra Strinda.⁶⁴⁾ Dette gir totalt 185 frontkjempere fra disse to kommunene. Muligens har det utover dette tallet vært enkelte frontkjempere som ikke var medlemmer av NS, men det kan neppe ha vært særlig mange.⁶⁵⁾ Blant de falne kan det for øvrig også være enkelte som ikke var medlemmer av partiet.

Vi skal i det følgende, på grunnlag av de 143 frontkjemperne vi har registrert i datamaterialet, gi enkelte sosiale kjennetegn ved denne gruppen.

Tabell 28: Frontkjempere. Alder ved innmelding. Trondheim og Strinda.

Alder	Trondheim		Strinda		Alle	
	Råttall	Pst.	Råttall	Pst.	Råttall	Pst.
18	22	20,0	10	30,3	32	22,4
19-20	10	16,4	11	33,3	21	35,7
21-24	13	20,0	4	9,1	17	17,5
25-30	0	0,0	1	3,0	1	0,7
31-40	10	16,4	0	0,0	10	14,2
Sum	110	100,0	33	100,0	143	100,0

Tabellen viser at frontkjemperne utgjorde en svært ung gruppe av partiets medlemmer. 58,1% var 25 år eller yngre da de meldte seg inn i NS. Av disse var igjen 22,4% under 19 år. Blant de falne var gjennomsnittsalderen 23 år. Den yngste falt 17 år gammel, 6 falt 18 år gamle og 6 19 år gamle.⁶⁶⁾ Det vil med andre ord si at nesten en tredjedel av de falne frontkjemperne falt før de hadde fylt 20 år. Aldersprofilen på partiets frontkjempere fra Trondheim og Strinda synes således å bekrefte inntrykket fra Blindheims undersøkelse.⁶⁷⁾

Det relativt sett høye tallet på frontkjempere over 51 år har trolig sammenheng med at frontkjemperbevegelsen forutsatte oppbyggingen av et visst administrativt apparat. I slike

Jeg tviler ikke på at du vil få tilgjengelige
 oppl. fra Bergensundersøkelsen om du kontakter
 Universitetslektor Stein Njebvick Larsen,
 Joh. Håndt. Mowinkelstr. 132. 5033 Fyllingsdalen.
 (Laget "Fra ide til dom" sammen med prof.
 Roef Danielsen. Univers. Forlaget.)

eller:

Forstningsleder Pernt Hagtvedt (Chr. Michelsens-
 inst. Bergen) Bøyl: Eiriksgt 2. Oslo 6. (Scharffen-
 bergs gamle leilighet.) Det er vel best å spørre
 hvordan en skal gå frem for å få de
 tall som finnes. Hva får du utgjøre, men
 mulig fordeling.

Kollers hvor jeg tallene de har kan multipliseres
 med ca. 4-5. Føks. har jeg fra Arna

Præll-Petersen, (fått Dull) Box 85. 7501 Namsos en gang
 fått en liste på hele 14 navn bare der fra distriktet.
 (724-077. 73038)

I boken "å more hebens barn" vil jeg ha bare belastet uten
 noen forbindelse ^{til samlet}. Denne ideelle og humanitære organi-
 sasjonen har jo fått en så slagside artikkel omtale
 i sensasjonspressen at bare å nevne den virker belastende.